

Κουλές – Οδός Τ. Φουλεδάκη

Ο κουλές της οδού Τ. Φουλεδάκη¹

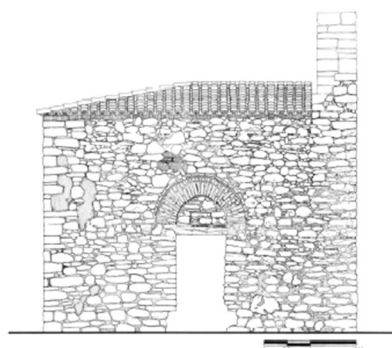
Όπως κάθε βαλκανική πόλη, έτσι και η Φλώρινα, είχε πυργόσπιτα (κουλάδες, kule = πύργος), έναν αρχαίο και βυζαντινό οικοδομικό τύπο, ο οποίος είχε αναβιώσει από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Πρόκειται για μια μεγάλη λίθινη κατασκευή, σε τετράγωνο σχήμα, η οποία εφάπτονταν στην κυρίως οικία. Η κατασκευή τους, στη συγκεκριμένη περίοδο, αντικατοπτρίζει την κοινωνική ανασφάλεια που επικρατούσε λόγω των ληστών, που λυμαίνονταν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά, ταυτόχρονα, συμβόλιζε την ισχύ της οικογένειας στην οποία ανήκε. Ως ένα επίπεδο, θα μπορούσε να θεωρηθεί και μια διαμαρτυρία απέναντι στη σουλτανική ή την τοπική κυριαρχία².

Ο αμυντικός αυτός πύργος ήταν κτισμένος σε επαφή με μία μεγάλη κατοικία με χαγιάτι του 19^{ου} αιώνα και πιθανότατα αποτελούσε τμήμα της ίδιας ιδιοκτησίας. Στη νότια πλευρά του υπήρχε και δεύτερη κατοικία του δεύτερου μισού του 19^{ου} αι., η οποία σώζεται σήμερα με διαφορετική μορφή από ότι είχε αρχικά. Σε άγνωστη χρονική στιγμή οι πάνω όροφοι του πύργου καταστράφηκαν και το ισόγειό του καλύφθηκε ξανά με κεραμίδια, που διαμόρφωναν μια τρίριχτη στέγη. Κατά τον 20^ο αιώνα, ο κουλές της Φλώρινας χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη από τους κατοίκους που έμεναν στα γύρω σπίτια, αλλά η ύπαρξη του δεν ήταν ευρύτερα γνωστή. Το 1985, τμήμα του πύργου

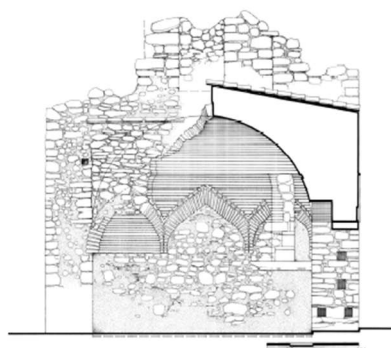
¹ Οικονόμου, Αι. *Οι παραδοσιακές κατοικίες της Φλώρινας*. Διαθέσιμο στο: <http://2dim-florin.flo.sch.gr/index.php/programmata/politistika/139-paradosiakes-katoikies> (ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2016).

² Cerasi, M. (1998). The Formation of Ottoman House Types: A Comparative Study in Interaction with Neighboring Cultures. *Miqarnas*, 15, 116 – 156. Κασκαμανίδης, Ι. (2006). *Η πόλη και οι συνοικίες της Φλώρινας κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο*. Μυτιλήνη: Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου (αδημοσίευτη πτυχιακή εργασία), 42.

καταστράφηκε κατά την κατεδάφιση διπλανών κτισμάτων για την ανέγερση οικοδομής, με αποτέλεσμα να αποκαλυφθεί το εσωτερικό του³.

Νοτιοανατολική όψη του κουλέ⁴

Κατά μήκος τομή του κουλέ⁵

Παρότι τα μορφολογικά στοιχεία του κουλέ παραπέμπουν σε οθωμανικά μνημεία του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα, τα κατασκευαστικά του στοιχεία είναι αντιπροσωπευτικά του 18^{ου} αιώνα. Για την κατασκευή του πύργου χρησιμοποιήθηκαν ποταμίσιες πέτρες, ξυλοδεσιές, κεραμίδια, λίθινες πλάκες και ασβεστοκονίαμα. Ο πύργος έχει τετραγωνική κάτοψη με μια είσοδο. Η τυπολογία του είναι χαρακτηριστική για τα αμυντικά κτίσματα κατοικίας με πύργο της οθωμανικής περιόδου. Ο εσωτερικός χώρος καλύπτεται με ημισφαιρικό θόλο. Στην ανατολική γωνία του πύργου υπήρχε σκάλα που οδηγούσε στον δεύτερο όροφο, ενώ διασώζονται ένα τζάκι, το οποίο ανήκει στο δεύτερο επίπεδο της κατοικίας που εφαπτόταν με τον κουλέ, και μια πόρτα, η οποία οδηγούσε σε κάποιον εξώστη. Μετά από σχετικές ενέργειες της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, έγινε αναστολή και τροποποίηση της άδειας ανέγερσης μιας οικοδομής. Το μνημείο χαρακτηρίστηκε διατηρητέο και παρέμεινε ως έχει⁶.

Όπως αναφέρει ο Δημήτρης Μεκάσης, στη δεκαετία του 1910, οι γείτονες έλεγαν τον πύργο Κούλα και ήταν γεμάτος τρόφιμα. Όλη γειτονιά αποθήκευε εκεί

³ Μεκάσης, Δ. (1993). Η οδός Αθηνών. *Εταιρία*, 14, 33 – 36. Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). Τα Οθωμανικά Μνημεία της Φλώρινας. Στο Α. Οικονόμου, Μ. Παπαγιαννάκης & Α. Στόιος, (συλλ.), *Για τη Φλώρινα. Αρχιτεκτονικά Τοπία του Παρελθόντος*. Φλώρινα: Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας – Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, Δήμος Φλώρινας, Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, 19 – 30.

⁴ Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). *ό.π.*

⁵ *Ό.π.*

⁶ Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). *ό.π.*

τα καδιά με τα τουρσιά, τους τενεκέδες με τα τυριά, χειμωνιάτικα πεπόνια και αχλάδια, αλλά και άλλα τρόφιμα, επειδή η θερμοκρασία ήταν σταθερή. Αλλά και στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και στο δεύτερο, σε κάθε βομβαρδισμό όλοι οι γείτονες – ιδιοκτήτες έμπαιναν στην Κούλα για να σωθούν⁷.

Βιβλιογραφία

- Cerasi, M. (1998). The Formation of Ottoman House Types: A Comparative Study in Interaction with Neighboring Cultures. *Miqarnas*, 15, 116 – 156.
- Κασκαμανίδης, Ι. (2006). *Η πόλη και οι συνοικίες της Φλώρινας κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο*. Μυτιλήνη: Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου (αδημοσίευτη πτυχιακή εργασία).
- Μεκάσης, Δ. (1993). Η οδός Αθηνών. *Εταιρία*, 14, 33 – 36.
- Μεκάσης, Δ. (2008). Ο μικρός πύργος στο Βαρόσι. *Ελεύθερο Βήμα της Φλώρινας*, 2663, 7.
- Οικονόμου, Α. & Στόιος, Α. (2013). Τα Οθωμανικά Μνημεία της Φλώρινας. Στο Α. Οικονόμου, Μ. Παπαγιαννάκης & Α. Στόιος, (συλλ.), *Για τη Φλώρινα. Αρχιτεκτονικά Τοπία του Παρελθόντος*. Φλώρινα: Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας – Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, Δήμος Φλώρινας, Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας, 19 – 30.
- Οικονόμου, Αι. *Οι παραδοσιακές κατοικίες της Φλώρινας*. Διαθέσιμο στο: <http://2dim-florin.flo.sch.gr/index.php/programmata/politistika/139-paradosiakes-katoikies> (ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2016).

⁷ Μεκάσης, Δ. (2008). Ο μικρός πύργος στο Βαρόσι. *Ελεύθερο Βήμα της Φλώρινας*, 2663, 7.